

Tribina “Ko zatvara otvorenu mrežu”

Građani, mediji, slo

Neposredan povod za izbor teme “Ko zatvara otvorenu mrežu” jeste učestala pojava uklanjanja, “nestajanja” i povlačenja sadržaja sa blogova i veb-sajtova, kao i hakerski napadi i obaranje pojedinih sajtova i portala. Zajedničko svim sajtovima koji su se našli na meti ovakvih napada jeste to da su objavljivali sadržaje u kojima je kritikovana aktuelna vlast u Srbiji

Kao završni deo projekta “Građani za medije – Samoregulacija i regulacija u online sferi” koji nedeljnik “Vreme”, uz podršku Fondacije za otvoreno društvo, realizuje od decembra 2013. godine, u utorak 17. juna održana je javna diskusija na temu “Ko zatvara otvorenu mrežu”.

Neposredan povod za izbor ove teme javne diskusije “Ko zatvara otvorenu mrežu” jeste učestala pojava uklanjanja, “nestajanja” i povlačenja sadržaja sa blogova i veb-sajtova, kao i hakerski napadi i obaranje pojedinih sajtova i portala. Zajedničko svim sajtovima koji su se našli na meti ovakvih napada jeste to da su

objavljivali sadržaje u kojima je kritikovana aktuelna vlast u Srbiji.

Ideja diskusije bila je da okupimo one koji su se našli na udaru ovog oblika gušenja slobode govora, pravnike koji su specijalizovani za ovu vrstu problematike i sve druge zainteresovane učesnike. Cilj diskusije bio je da zajedničkim naporima svih učesnika odgovorimo na pitanja kao što su: kako tačno imenovati pojavu uklanjanja kritičkih sadržaja sa interneta u Srbiji, koji su mehanizmi uz pomoć kojih se ovo radi, koji zakoni u Srbiji regulišu ovu oblast i kakvi su mehanizmi na raspolaganju građanima u borbi protiv ove pojave, kakve su dugoročne

posledice ove pojave po slobodu govora u Srbiji, da li je internet postao političko bojno polje i kakve su mu realne mogućnosti u sferi demokratizacije društva...

Neki od učesnika diskusije bili su novinari i blogeri Stojan Drčelić i Dragan Todorović, aktivista Share Defence Đorđe Krivokapić, direktor Centra za istraživačko novinarstvo Srbije Branko Čečen, pokretači inicijative “U lice cenzuri” Dario Hajrić i Aleksandar Sekulić, kao i aktivisti Srpske napredne stranke Simo Čulić i Slaviša Mićanović.

Srž diskusije se sa pitanja da li je u Srbiji ugrožena sloboda govora, dobrim delom preselila na pitanje da li akteri

boda...

fotografije: A. Anđić

javnog života koji su se našli na udaru hakerskih napada za to optužuju vladajuću Srpsku naprednu stranku i premijera Aleksandra Vučića. Ovu tezu izneli su prisutni aktivisti SNS-a. Ipak, ubrzo je postignuta saglasnost da za to nema nikakvih direktnih dokaza, iako je svim napadnutim sadržajima zajedničko to što kritikuju premijera. Svojevrsan uspeh ove diskusije ogleda se u tome što su se svi učesnici na kraju složili da su na istoj strani – na strani zaštite prava na slobodu govora u Srbiji. Koliko je ko od strana u dijalogu bio iskren, pitanje je koje se logično nameće, i koje, na svu sreću, samo na sebe odgovara. ¶

Branko Čečen, direktor Centra za istraživačko novinarstvo Srbije (CINS)

Radimo posao policije

CINS-ov sajt našao se na udaru hakerskog napada u januaru ove godine. To je bio jedan od prvih napada te vrste, kada je reč o sadržajima koji su kritički prema vladajućim strukturama. Kada je Radio 021 objavio priču o ćerki guvernerke Narodne banke Srbije Jorgovanki Tabaković, taj tekst je posle nekoliko sati uklonjen sa njihovog sajta. Mi smo objavili priču o tome zašto je tekst skinut. Neko je upao na server na kom je naš sajt i antitadirao nam sajt za jedan dan unazad. Tako je naš tekst nestao sa CINS-ovog sajta.

Međutim, desilo nam se nešto ozbiljnije od ovoga, ali smo u dogovoru sa policijom ćutali, dok je to imalo smisla.

Nakon teksta o saradnici Andrije Draškovića koja je postala uticajna u ovom društvu, u februaru ove godine u naš sajt je ubačen softver koji prikuplja sve podatke i metapodatke, što znači da ima pristup našim adresama, brojevima telefona, internoj komunikaciji. Taj server sve prikupljene podatke šalje na jedan disperzivni server, a zatim dalje, onom ko te naše podatke želi za sebe. Podneli smo krivičnu prijavu i nakon tri-četiri meseca neprestanih poruka od policije o tome šta mi treba da uradimo i da istražimo da bi oni uopšte započeli svoju istragu. Pošto policija apsolutno ništa nije počela da radi, rešili smo da progovorimo o tome. Usput, pratimo jedni druge kad idemo s posla. Za to vreme, policija nam i dalje traži da napravimo selekciju nekakvih šest IP adresa. Pa, valjda policija može da proveri šest IP adresa. To znači da ili nemaju dovoljno ljudi ili ne umeju da rade svoj posao.

Ja ne znam da li je ovo cenzura u rečničkom značenju te reči, ali znam da mi neko ograničava slobodu izražavanja na platformi na kojoj se mi izražavamo. Znam i da je temama koje obrađujemo ograničen prolaz u mejnstrim medije i da je jedino što nam je ostalo – taj internet. Ako neko vršlja po njemu, i sprečava nas da ponudimo građanima činjenice koje su važne za njihove odluke, to je ograničavanje slobode govora. Moj posao je da istražujem, kao što je posao poslastičara da pravi kolače. Posao države je da mi obezbedi uslove u kojima ću to da radim, isto kao i poslastičaru. A država to ne radi.

Алекса Ристивојевић
@Stublnac

Nedostaju Poverenik i Ombudsman, da začine atmosferu ali bogami i da objasne neke stvari #otvoreno #ulicencenzuri

Plava Melanija
@Plava_Melanija

Ako se ovo dešava širom sveta, treba da znate da širom sveta za ovolike napade na svoju vlast HAPSE. Informišite se. #Otvoreno #uLicencenzuri

Nenad Milosavljević
@NM_Milosavljevic

Evo dokaz za Mićana, pošto vidim da ga zanima. Ovaj beše njegov kolega iz stranke? #otvoreno

View translation

Reply Retweet Favorite More

Bo_JAH
@mrcosaj

Pitajte za @mrcosaj kao vođu online tima SNS-a. Kako vidite ove video klipove o Vučiću. Ja kad sam reportaže radio, čekao sam dugo.

Details

Reply Retweet Favorite More

Mario Maletić
@mrcosaj

@mcbojah um caruje a i masa ljudi dobro dodje :)

Dorđe Krivokapić, Share Defence

Privođenje građana na klimavoj konstrukciji

Tokom vanredne situacije izazvane poplavama, imali smo strogo kontrolisan dotok informacija u mejnstrim medije. Ono što je izašlo na internetu je napadano u dobroj meri. Share Defence je objavio izveštaj o tome šta se sve događalo, pod nazivom "Internet sve pamti" i tamo može da se vidi koliki je bio pritisak i koje su sve tehnike korišćene. Kada govorimo o javnim glasilima i medijima, odgovornost za javnu reč je daleko veća nego u slučaju građana. Ipak, u vreme vanredne situacije, troje građana je zadržano 48 sati, onda im je određen pritvor, koji je ukinut posle šest dana. Oni su optuženi za jedno krivično delo u pokušaju koje je dosta blisko terorizmu po svojoj prirodi: izazivanje panike. Sa druge strane, nijedan postupak nije pokrenut protiv javnih glasila, iako je bilo napisa o tome kako je voda u Beogradu zagađena, kako Obrenovcem plivaju leševi, i tako dalje... Kada je reč o kvalifikaciji tog dela, moram da kažem da je tu napravljena jedna klimava pravna konstrukcija, prema kojoj je Fejsbuk definisan kao javno glasilo, što je krajnje problematično i zbog čega će, po mom mišljenju, ta pravna konstrukcija pasti. Mi, kao Share, pratićemo dalje akcije Tužilaštva za visokotehnološki kriminal. Tužilaštvo za VTK se u ovom slučaju ponelo neprincipijelno pokretanjem postupka protiv građana, a onda i zadržavanjem u pritvoru, što se radi kada postoji mogućnost da ponove delo. Pri tome, iz zapisnika se vidi da oni ne da nemaju nameru da ponove delo, nego da nemaju nameru da učine bilo šta protivno javnom interesu.

Kada je reč o svemu što smo do sada rekli, mislim da je kriv internet – ne samo za našu situaciju, nego i za sve što se događa na globalnom planu. Onog trenutka kad je internet probio oblak obaveštavanja javnosti i doneo besplatan pristup informacijama, odneo je medijima dobar deo prihoda koji je dolazio direktno od građana. Zato mediji, kada je reč o izvorima finansiranja, moraju mnogo više da se oslanjaju na oglašivače. U tom smislu, za pritisak oglašivača na medije zaista jeste kriv internet. Ali ne smemo da zaboravimo šta nam je sve dobro internet doneo.

Aleksandar Sekulić, Inicijativa "U lice cenzuri"

Cenzura nas pogađa lično

Ja zaista ne znam kako bismo ovo što se događa mogli da nazovemo ako ne cenzurom. Na dokaze da su u to uključeni bilo kakvi elementi povezani sa vladajućom elitom, verovatno ćemo morati da pričekamo, ali već nam je jasno da postoji nit koja spaja sve sklonjene sadržaje, a to je da su bili kritički prema vlasti i prema premijeru. To je direktno kršenje slobode izražavanja, a ujedno sam i lično pogođen jer je ovime ugrožena komponenta slobode govora koja se odnosi na moje pravo da primam informacije. U slučajevima kada je cenzura legitimna, radi se o sadržajima koji ugrožavaju neke druge slobode, ljudska prava itd. ili kada postoji potreba da se spreči kriminal, zaštiti zdravlje i slično. U slučajevima sadržaja koji nestaju od januara naovamo, ne radi se o takvim slučajevima, nego o kritici vlasti, i nemam dileme da je to cenzura.

Dario Hajrić, Inicijativa "U lice cenzuri"

Navići ćemo se na ućutkivanje

Kada govorimo o aktuelnim slučajevima cenzure, imamo jednu relativno novu pojavu: težište cenzure prelazi sa medija na same građane. Budući da

sve više pišemo na društvenim mrežama i blogovima, meta cenzure su pojedinci. Za razliku od vremena kada smo imali bajke u Drugom dnevniku, ili upade u redakcije, današnji cenzori, filmskim jezikom rečeno, probijaju onaj "četvrti zid" i obraćaju nam se direktno. Obaranje sajtova široj javnosti ne zvuči bogzna kako strašno – neko vam obori sajt, vi ga ponovo podignete i sve opet bude u redu. Tako je, ali sama činjenica da vam neko obara sajt pokazuje da to može da uradi samo zato što mu se ne dopada to što objavljujete. Osim toga, informacija koju ste objavili više nije pravovremena. Ako objavim nešto što je sada aktuelno, obore mi sajt, pa ga podignem za nedelju dana, ta informacija više nema istu težinu ni važnost. Ako prihvatimo da ta "nepoznata sila" može da sklanja tekstove i kompletne sajtove, odustajemo od prava na javnu reč, odustajemo od toga da smo, kao građani, ravnopravni akteri u političkom dijalogu i pristajemo na to da to pravo može da nam se uskrati. To je vrlo ozbiljna stvar, naročito u društvu koje ima mladu i krhku demokratsku tradiciju. Mi i dalje imamo slabe institucije i slabo razvijeno javno mnjenje. Da je ono razvijeno, imali bismo mnogo oštriju reakciju na afere vezane ne samo za ovu, nego i za prethodne vlade. Po toj mekoći i stidljivosti sa kojom građani reaguju, vidimo da oni nemaju naviku da reaguju. Prema tome, ako ih sada pritisnete, oni će usvojiti kao normalno da ih neko ućutkuje.

Dragan Todorović, novinar "Vremena" i bivši blogger "Blica"

Doktorat za premijera

Za razliku od sajtova koji su se našli na udaru DDoS napada, u mom slučaju reč je o blogu na sajtu blic.rs koji je u vlasništvu privatne korporacije Ringier-Axel Springer. Novinar sam "Vremena", kao tradicionalnog medija, i prilično sam zatečen ovime što se događa na internetu. Ali, evo da probam da objasnim: bio sam blogger "Blica", uslovno rečeno po pozivu. To znači da "Blicov" sajt nije otvorena blog platforma na kojoj svako može da bloguje, već ima četrdesetak blogera koji pišu tempom koji im odgovara. Više od dve godine sam pisao, u proseku dva puta mesečno. Ti tekstovi nisu bili blagonakloni ni prema prethodnoj ni prema ovoj vlasti.

Prvi put mi se dogodilo da sam stavio tekst drugog autora. Preneo sam teksta sa stranice Libreto, autora prof. dr Novice Milića, sa naslovom "Ja, AV, podnosim ostavku". Namera mi je bila da taj tekst vidi više ljudi nego što bi to bio slučaj da je ostao samo na sajtu Libreto, a "Blicov" sajt je mnogo posećeniji. Posle sat

ili dva javljeno mi je da je tekst skinut sa sajta "Blica". Sam slučaj je zanimljiv i zato što je na njega reagovao gospodin premijer, prvo gostujući na Radio-televiziji Srbije, a potom i sa skupštinske govornice. Prvo je rekao da je tekst glup i nepismen, a potom da je idiotluk. Upravo zato sam vam naglasio akademske titule Novice Milića, koji je uz to i predavač na nekoliko domaćih i stranih univerziteta, među kojima nije Megatrend. Zašto je taj tekst gospodinu premijeru glup i nepismen, ne bih komentarisao jer to više govori o njemu nego o samom tekstu.

Znamo da je kasnije premijer tvrdio da u Srbiji nema govora o cenzuri i da je "Blic" bio izuzetno korektan, te je javio OEBS-u da nema govora o cenzuri. Ja bih zato bio slobodan da predložim da se premijeru dodeli jedan lep doktorat od OEBS-a, na temu "Nemam ništa sa cenzurom".

PREDSTAVNICI "DRUGE STRANE": Aktivisti SNS-a Simo Čulić i Slaviša Mićanović

Stojan Drčelić, novinar i blogger (dvauidan.rs)

Živimo u "demokraturi"

Blog dvauidan.rs bio je pod napadima u isto vreme kada i sajt Peščanika, počevši od nedelje 7. juna, kada je u medijima plasirana priča o navodno plagiranom doktoratu ministra unutrašnjih poslova Nebojše Stefanovića.

Mihajlo Medenica i ja smo na neki način prekinuli profesionalne novinarske karijere, u onom smislu u kom je to rad za profesionalne mejnstrim medije. To smo uradili jer smatramo da je rapidno povećan broj takozvanih "prijatelja redakcija", pa sve ono što je nekada bilo politički pritisak, preselilo se u prostor za oglašavanje. Imali smo nekada situaciju u kojoj je činjenica svetinja, a komentar slobodan.

Danas imamo situaciju da je oglašivač svetinja i apsolutni uređivač sadržaja. Blog smo pokrenuli bez velikih ambicija i pretenzija. Ali onda, kada je oboren Peščanik, pao je i naš sajt. Mislili smo da je u pitanju tehnički problem i nismo hteli ni da se oglašavamo, da ne bi delovalo ružno, kao da se kačimo na objektivno lošu situaciju koja je zadesila Pe-

ščanik. Ali, iste te nedelje, oboreni smo još dva puta, da bi nam na kraju administrator rekao da moramo nešto da preduzmemo. Po uputstvu policije poslali smo im adrese s kojih je napad došao. Jedna od adresa registrovana je u Ukrajini, a druga u Kini. Za sada nemamo povratnu informaciju od policije, a nemam utisak ni da ćemo je dobiti. Prvo, mi smo mali blog, da bismo bili predmet policijske pažnje. Drugo, čak i da policija hoće da nam pomogne, mislim da se to kod nas radi selektivno. Ne nadam se tome, jer imam snažan osećaj da je vlast selektivna u tom pogledu.

Zato mislim da kod razmatranja ima li cenzure ili ne, moramo da budemo realni – isti imenitelj svih napadnutih sajtova je kritički odnos prema vlasti i prema premijeru. Mislim da je to crveni končić koji povezuje sve nas.

Profesor Predrag Matvejević svojevremeno je patentirao izraz "demokratura". Tako bih opisao ovo naše stanje. Premijer Aleksandar Vučić je čak rekao da nama niko nije uspeo da dokaže cenzuru. Nije rekao da je nema, nego da je teško dokaziva i iz te teške dokazivosti izvlači svoju tezu da je sve u redu. Pa, da je sve u redu, mi danas ne bismo sedeli ovde.

ZVANIČNI HASH
TAG DISKUSIJE NA
TVITERU: #Otvoreno

Mi dosli da pricama #otvoreno o #ulicencenzuri a oni nas isekose na #livestream Nema veze, cenzura ne postoji na internetu. cc @micanovic_s

Internet sve pamti

Kratka istorija obaranja

Jedna od prvih stranica koje su "nestale" je obaveštenje gradonačelnika Siniše Malog, sa zvaničnog sajta Grada Beograda. Radilo se o molbi građanima Obrenovca da ne napuštaju svoje domove. Sajt Peščanik.net oboren je pošto je objavio tekst u kojem se ukazuje na ozbiljne indicije da je deo doktorata ministra Nebojše Stefanovića plagijat. Tokom vanredne situacije organizacija Share Defence sistematski je pratila i prikupljala tekstove koji su mogli biti prepoznati kao sporni, i to odmah po objavljivanju

Sa uvođenjem vanredne situacije u Srbiji pojavila se tendencija da sa držaji, ali i celi sajtovi "nestaju" ili postaju nedostupni. Organizacija Share Defence sistematski je pratila i prikupljala tekstove koji su mogli biti prepoznati kao sporni, i to odmah po objavljivanju.

Jedna od prvih stranica koje su "nestale" je obaveštenje gradonačelnika Siniše Malog, sa zvaničnog sajta Grada Beograda. Radilo se o molbi građanima Obrenovca da ne napuštaju svoje domove. Još jedan primer pokušaja sakrivanja informacija značajnih za javni interes je uklanjanje izveštaja građana sa sajta poplave.rs. Na sajtu "Blica" izbrisan je blog novinara Dragana Todorovića, koji je preneo tekst "AV ostavka", satiričnu izmišljenu ostavku premijera Srbije. Sa "BKTV News" portala nestalo je "ogorčeno pismo" upućeno premijeru.

Da se pažljivo biraju one informacije koje će biti objavljene u tradicionalnim medijima potvrdilo je gostovanje novinark Daliborke Delibašić na TV "B92". Ona je izjavila da su joj "rekli

da pazi šta priča kako bi zaštitila sebe i svoju porodicu".

Takođe, radio-amateri su u jednom trenutku iz nepoznatog razloga "nestali" iz etra, njihove frekvencije bile su ustupljene Gorskoj službi spasavanja, da bi kasnije bili vraćeni i primljeni u krizne štabove.

Na portalu "Teleprompter" nije bio dostupan tekst "Narod ogorčen: Napadaju i psuju ministre!", koji je sadržao i video-snimak navodnog napada na jednog ministra u Vladi Srbije. Portal "Teleprompter" je objavio i saopštenje u kome se navodi da su zbog teksta "APEL: Vučić da prestane sa patetikom i samosažaljivanjem" ali i drugih tekstova dobijali pretnje, kao i da im je na sajt izvršen napad. Iako je hosting provajder "Bluehost" zbog prevelike baze podataka uklonio sajt, ovaj razlog je posle analize utvrđen kao neosnovan. Iako su promenili provajdera, sajt je ubrzo ponovo suspen-

dovan, što se ponavljalo uprkos otklanjanju različitih problema koje su imali. Konačno, teleprompter.rs je prebačen na cloud servere i ponovo je dostupan.

Takođe, sa sajta "Vaseljenska" je, između ostalog, obrisani prenet tekst sa "Telepromptera". Da su ovi sajtovi bili pod napadima potvrdili su i

njihovi urednici.

Tekst "Kratki uvod u diktaturu" Aleksandra Bečića objavljen na sajtu "Kolumnista" jedno je vreme bio nedostupan, ali mu je kasnije ponovo omogućen pristup. Posle objavljivanja teksta "Državo, ne bismo te više zadržavali" autora Nenada Milosavljevića, internet stranicu drugastrana.net nije bilo moguće otvoriti.

Urednica portala Peščanik Svetlana Lukić izjavila je 2. juna da je taj sajt oboren pošto je objavio tekst u kojem se ukazuje na ozbiljne indicije da je deo doktorata ministra unutrašnjih poslova Srbije Nebojše Stefanovića plagijat.

"Peščanik.net je oboren hakerskim DDoS napadom koji se odvija velikim brojem pristupa na sajt istovremeno. Neobičajeno velika poseta počela je od kada smo objavili tekst, negde između 16 i 17 sati, i napad traje sve vreme, podignemo sajt, oni ga obore i tako stalno", rekla je Svetlana Lukić agenciji Beta. Ona je navela da je napad bio najozbiljniji kada je doktorski rad pomenut u emisiji "Utisak nedelje" na Televiziji B92. Peščanik je dobio obećanje direktora policije Milorada Veljovića i Tužilaštva za visokotehnoški kriminal da će ovi napadi biti ispitani, a krivci privedeni pravdi.

Blog koji su pokrenuli novinari Stojan Drčelić i Mihailo Medenica, u prvoj nedelji juna tri puta je napadan. Napadi su stizali sa IP adresa koje su registrovane u Ukrajini i Kini.

Prema saznanjima njihovih IT stručnjaka, ove adrese služe za prikriivanje pravih IP adresa sa kojih se hakuje blog dvaujedan.rs. Drčelić i Medenica su podneli prijavu odeljenju MUP-a za visokotehnoški kriminal.

NAPADNUTI, HAKOVANI, CENZURISANI: Sajtovi Druga strana, Teleprompter i Peščanik

OEBS

Između slobode i govora mržnje

“Da budem iskrena sa vama, preko glave su mi političari koji kažu da imaju problema sa govorom mržnje na njihov račun i da to mora da se prekine. To je kritikizam, i oni s time moraju da žive. To nije govor mržnje”, rekla je nedavno OEBS-ova predstavnica za slobodu medija Dunja Mijatović

UVREDE NE TREBA SANKCIONISATI: Dunja Mijatović

foto: OSCE

Iako međunarodna zajednica, novinari, civilno društvo, građani i političari pokušavaju da pronađu načine da prekinu govor koji može negativno uticati na društvo i ljude, ne uspeva se da se postigne formula koja bi dala jasna uputstva kako se odnositi sa ovim problemom, izjavila je OEBS-ova predstavnica za slobodu medija Dunja Mijatović, na konferenciji o govoru mržnje koja je u petak 13. juna održana u Prištini.

Koliko daleko možemo otići sa restriktivnim merama protiv govora mržnje, a da ne prekršimo osnovno ljudsko pravo, a to je sloboda izražavanja, upitala se Mijatovićeva.

“Ono što vidimo u regionu i šire jeste da vlade prelaze ovu tanku liniju i zapravo ograničavaju slobodu govora, a kako bi se borile protiv onoga što oni nazivaju govorom mržnje. Da li je uvek govor mržnje u pitanju? Mislim da ne. Jer nekad vidimo da su u ime zaštite društva od govora mržnje, od terorizma i ekstremizma, ne pominjući pitanje zlostavljanja dece i ostalih pretnji u našim društvima, vlade spremne da ukinu bilo kakav kritičan govor, a nazivaju ga ‘govorom mržnje’. Mi ćemo se boriti protiv toga, i zaustavićemo to”, kazala je Mijatovićeva.

Ona je takođe dodala da se moraju praviti razlike između govora mržnje i slobode govora.

“Govor mržnje nije kada me neko naziva lošim imenima, ili kada neko loše i vulgarno govori o meni. Javne ličnosti, naravno u ovom delu sveta, treba da shvate da u trenutku kada uđu u javne institucije, njihov prag tolerancije mora da bude na mnogo većem nivou nego što je to kod običnih građana. Da budem iskrena sa vama, preko glave su mi političari koji kažu da imaju problema sa govorom mržnje na njihov račun i da to mora da se prekine. To je kritikizam, i oni s time moraju da žive. To nije govor mržnje”, kazala je Mijatović, dodajući da je prihvatanje toga cena koju društvo mora da plati za demokratiju.

Po mišljenju OEBS-ove predstavnice za slobodu medija, samo izrazi koji mogu da izazovu nasilje treba da budu zabranjeni, dok svi ostali govori, bez obzira koliko mogu biti problematični ili uvredljivi, ne treba da budu predmet gonjenja. “Znam da ovo zvuči prilično kontroverzno, u mnogim društvima je neprihvatljivo, ali to je jedini način napred”, kazala je ona.

Citirajući univerzalnu Deklaraciju o

ljudskim pravima, odnosno da svako ima pravo na slobodu govora i na slobodu izražavanja, Dunja Mijatović ističe da je implementacija toga još uvek u stagnaciji.

“Ono što nam nedostaje je politička volja da upotrebimo ove reči za dobrobit društva, a ne za ograničavanje... Suština je da većina zakona o govoru mržnje ne dozvoljava adekvatnu zaštitu slobode govora. U većini slučajeva, govor mržnje je nejasno definisan, drugačije se interpretira, i upotrebljavao se i za gonjenje ljudi koji su kritični. Kao predstavnik za slobodu medija, bavim se ovim problemima direktno sa vladama, u veoma direktnom i otvorenom dijalogu.”

U borbi protiv onoga što je pretnja našeg društva, nikad ne treba zaboraviti važnost slobode govora i medija, smatra Mijatovićeva. “Važno je navesti i da političke vlasti i partije takođe, ponekada, zloupotrebljavaju medije, uključujući onlajn platformu, zbog svojih političkih ciljeva... Umesto blokiranja, stopiranja, restrikcija i kontrole, vlade treba da sve svoje finansijske fondove usmere na internet opismenjavanje”, poručila je Mijatovićeva.

Predlog za čitanje: **Rebeka Mekinon – Saglasnost umreženih**

Internet je borba neprestana

Ovih dana, kada se u Srbiji govori o cenzuri sadržaja na internetu, često se provlači teza da je internet nemoguće cenzurisati. Čitava knjiga „Saglasnost umreženih“ mogla bi da bude odgovor na tu tezu. Rebeka Mekinon njom poručuje: tačno, nemoguće je, ali to ne sprečava države, korporacije i interesne grupe da svakodnevno pokušavaju da ga cenzurišu i zloupotrebe

Kada je 2012. izašlo prvo, elektronsko izdanje knjige *Saglasnost umreženih* (*Consent of The Networked*), Edvard Snouden još nije bio globano poznata figura. Svet je i dalje sabirao utiske o aferi Wikileaks, a o slobodi govora na internetu razgovaralo se mahom kada je reč o zemljama poput Kine i Sirije. Međutim, nisu samo Kina, Sirija i druge zemlje sa autoritarnim režimima sklone cenzuri na internetu, špijuniranju građana i sličnim marifetlucima. Najveći porast ovakvih radnji beleži se upravo u zemljama zapadne civilizacije. *Saglasnost umreženih* je knjiga koja detaljno i marljivo, sa obiljem podataka i konkretnih primera, pokazuje da su neutralnost interneta i sloboda govora na globalnoj mreži često ugrožene, ne samo od strane režima i država, već da postoji i takozvana korporativna pretnja, u vidu platformi kakve su Fejsbuk i Gugl, čiji su korisnici često žrtve sumnjivih motiva korporacija u čijem su vlasništvu.

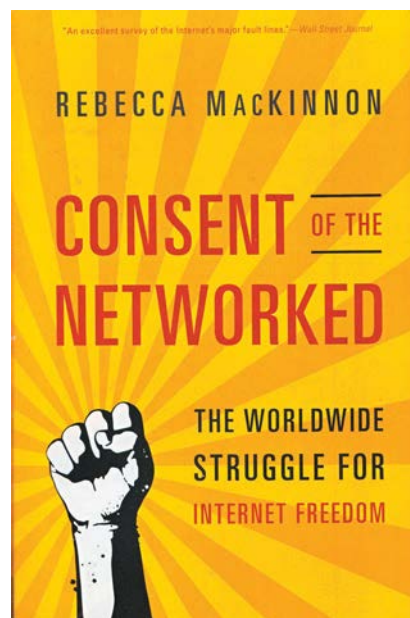
Rebeka Mekinon, dugogodišnja je novinarka CNN-a, svojevremeno šefica isticave ove američke medijske kuće u Pekingu i suosnivačica Global Voices, najveće svetske platforme za građansko novinarstvo.

Ovih dana, kada se u Srbiji govori o cenzuri sadržaja na internetu, često se

provlači teza da je internet nemoguće cenzurisati. Čitava knjiga *Saglasnost umreženih* mogla bi da bude odgovor na tu tezu. Rebeka Mekinon njom poručuje: tačno, nemoguće je, ali to ne sprečava države, korporacije i interesne grupe da svakodnevno pokušavaju da ga cenzurišu i zloupotrebe.

Najbolji sažetak ove knjige je zapravo njen podnaslov: "Svetska borba za slobodu interneta." Mekinon daje čitaocima 300 stranica detaljnog (na momente zbog detaljisanja teško prohodnog, ali važnog) pregleda brojnih pokušaja ograničavanja slobode interneta, prikrivenih i transparentnih, više ili manje suptilnih, ponekad čak i nenamernih.

Najveća vrednost ove knjige leži u tome što autorka pitanje slobode interneta ne tretira kao ekskluzivan i nov fenomen, već ga smešta u tradicionalni korpus osnovnih ljudskih prava, koji se sada samo "šćućurio" i u internet-protokole. I sam naslov knjige "Saglasnost umreženih" aluzija je na Raspravu o dve vlade Džona Loka i njegov stav da niko ne može da bude potčinjen političkoj vlasti drugog bez vlastite saglasnosti, odnosno da se legitimnom može smatrati samo ona vlada koja počiva na saglasnosti. Mekinon smatra da svi mi, korisnici interneta, moramo da uložimo napor i da smislimo kako se Lokova

proto-demokratska ideja saglasnosti može primeniti na sajber prostor. Štaviše, ona konstatuje postojanje globalnog, disperzivnog, ali snažnog pokreta građana spremnih da se izbore i sačuvaju slobodu na globalnoj mreži.

Na momente se čitaocu može učiniti da je ova knjiga nekakav manifest pokreta za slobodan internet, međutim, Mekinon mnogo više dokumentuje, opisuje i analizira postojeće aktivnosti i probleme, nego što poziva na akciju. Takođe, ona nijednog trenutka ne daje nikakve recepte i uputstva kako se sa postojećim problemima boriti.

Mekinon inteligentno uočava i nedostatke pokreta za slobodu interneta, poput činjenice da se on ne određuje jasno spram privatnog biznisa i vladajućih režima. U tom smislu, ona donosi zanimljivu, čak čudnu opasku, koja kaže da sposobnost multinacionalnog biznisa da se poveže sa korisnicima interneta na načine koji vlastima nisu uvek dragi ni simpatični, može da bude – oslobađajuća.

Kako god, autorka nijednog trenutka ne ostavlja dileme kada je reč o pitanjima slobode: ona se ne dobija na tanjiru, već se osvaja, a potom grčevito čuva. ¶

J. G.

VREME

Copyright © NP Vreme, Beograd

Upotreba materijala iz ovog fajla u bilo koje svrhe osim za
ličnu arhivu dozvoljena je samo uz pisano odobrenje NP Vreme

PDF IZDANJE RAZVILI: Saša Marković i Ivan Hrašovec

OBRADA: Marjana Hrašovec